

การใช้ข้อมูลทางบัญชี เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ

ในบทที่ 2 ได้ศึกษาถึงมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้ผลเป็นความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมภายในประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการนำเอาทฤษฎีอัตราความคุ้มครองที่แท้จริง (Effective Protective Rate) มาใช้เป็นเครื่องมือวัดอัตราความคุ้มครองที่แท้จริงที่ให้แก่อุตสาหกรรมในประเทศ แต่เนื่องจาก EPR มีข้อจำกัดหลายประการจึงไม่อาจใช้ EPR เป็นเครื่องมือพิจารณาให้คุ้มครองแก่อุตสาหกรรมเพียงอย่างเดียว แต่ใช้ EPR วัดค่าของความได้เปรียบลู่ที่อุตสาหกรรมในประเทศพึงมีตามสูตร เพื่อประกอบกับการใช้ข้อมูลทางบัญชี ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพิจารณาให้ความคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ ดังจะได้กล่าวถึงในบทนี้

ความหมายของข้อมูลทางบัญชี

จากหนังสือทฤษฎีการบัญชี เขียนไว้ว่า "การบัญชีไม่ใช่ศิลปะ แต่เป็นขบวนการในอันที่จะให้ได้มาซึ่งข้อความอันจำเป็นต่อการจัดการ และดำเนินงานของธุรกิจ โดยข้อความดังกล่าวได้มาจากรายงาน และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน และข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ นั้นจะได้นำมาเสนอต่อผู้ที่ไม่อบหมาย และให้ความไว้วางใจ"¹

ดังนั้นข้อมูลทางบัญชีจึงหมายถึง ข้อความอันจำเป็นต่อการจัดการและการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งได้มาจากขบวนการทางบัญชี เช่น ขยาย ต้นทุนขยาย ต้นทุนการผลิต ค่าใช้จ่ายในการขาย และค่าใช้จ่ายในการบริหาร รายละเอียดของทรัพย์สิน หนี้สิน และทุน ซึ่งข้อสรุปจากข้อมูลทางบัญชีดังกล่าวจะอยู่ในรูปของการรายงานการเงิน หรืองบการเงิน

---

¹ เดิมศักดิ์ กฤษณามระ, วิไล วีระปรีช, ทฤษฎีการบัญชี (กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520) หน้า 18.

การใช้ข้อมูลทางบัญชี เพื่อพิจารณาให้ความคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศนั้น คือ การวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีของอุตสาหกรรมที่ร้องเรียนมาไปยังกรมศุลกากร ว่ากำลังประสบปัญหาการแข่งขันกับสินค้าจากต่างประเทศจริงหรือไม่ และอุตสาหกรรมนั้นเป็นอุตสาหกรรมที่เข้าหลักเกณฑ์ควรให้ความคุ้มครองเพียงใด ดังนั้นเมื่อมีการร้องเรียนขอให้ปรับปรุงแก้ไขกีดกันอัตราอากรขาเข้า เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ อุตสาหกรรมผู้ร้องเรียนต้องส่งข้อมูลทางบัญชีต่อกรมศุลกากร ดังนี้

1. งบดุล และงบกำไรขาดทุน อย่างน้อย 3 ปีย้อนหลัง (ถ้ามี)
2. ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย (กรณีที่มีการผลิตสินค้าหลายชนิดหลายขนาดต้องแสดงต้นทุนการผลิตต่อหน่วยในแต่ละขนาด) ซึ่งประกอบด้วย ค่าวัตถุดิบ ค่าใช้จ่ายในการผลิต ค่าใช้จ่ายในการขาย ค่าใช้จ่ายในการบริหารและอื่น ๆ โดยแยกเป็นรายละเอียดแต่ละรายการ

สำหรับค่าวัตถุดิบ ต้องแยกตามชนิดของวัตถุดิบที่ใช้ คือ วัตถุดิบจากต่างประเทศแยกแสดงตามชนิดของวัตถุดิบในราคานำเข้า CIF ปริมาณนำเข้า ค่าอากรขาเข้า ค่าภาษีการค้า ค่าใช้จ่ายในการนำของออกจากกรมศุลกากร ส่วนวัตถุดิบในประเทศ แยกชนิดวัตถุดิบตามราคาราคาทุนที่ซื้อ

ค่าใช้จ่ายในการผลิต จะต้องแสดงข้อมูลทั้งในระดับการผลิตจริง และระดับการผลิตเต็ม (Full capacity) โดยแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายในการผลิตทางอ้อม ค่าแรงงานทางอ้อม ค่าวัสดุอื่น ๆ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอาคารโรงงาน ค่าประกันภัยโรงงาน และอื่น ๆ

ค่าใช้จ่ายในการขาย จะต้องแสดงข้อมูลทางบัญชีทั้งในระดับการผลิตจริง และ ณ ระดับการผลิตเต็ม โดยแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับ เงินเดือน ขยาย ค่านายหน้า ค่าโฆษณา และอื่น ๆ

ค่าใช้จ่ายในการบริหารและอื่น ๆ จะต้องแสดงข้อมูลทางบัญชีทั้งในระดับการผลิตจริง และระดับการผลิตเต็ม โดยแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับ เงินเดือน ค่าประกันภัย ค่าเสื่อมราคาสถาบันงาน ค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้สำนักงาน ค่าใช้จ่ายริเริ่ม ค่าดอกเบี้ย ค่าบริหารทางวิชาการ ค่าภาษีการค้าในการขาย และอื่น ๆ

การคิดค่าเสื่อมราคา จะต้องแสดงมูลค่าของทรัพย์สิน และนโยบายการคิดค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินนั้น

3. ราคาขายต่อหน่วย ในแต่ละขนาด ของช่วงเวลาตั้งแต่ 3-5 ปีควรแยกแสดงเป็น

3.1 ราคาขายผลิตภัณฑ์ของผู้ร้องเรียน โดยแยกแสดงเป็น ราคาขายจากโรงงาน
ราคาขายส่ง ราคาขายปลีก

3.2 ราคาผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตรายอื่นในประเทศ (แม้จะไม่ใช่ผู้ร้องเรียน แต่เป็น
อุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน) โดยแยกแสดงเป็นราคาขายจากโรงงาน ราคาขายส่ง
ราคาขายปลีก

3.3 ราคาผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศ โดยแยกแสดงเป็นราคานำเข้า
อากรขาเข้า ภาษีการค้า ค่าใช้จ่ายในการนำของออก

4. กำไรและผลตอบแทน ใน 3 ลักษณะ คือ

4.1 กำไรเป็นร้อยละของยอดขาย

4.2 กำไรเป็นร้อยละของทรัพย์สินรวม

4.3 กำไรเป็นร้อยละของเงินทุนจดทะเบียน

5. ความต้องการและการผลิตในประเทศ (ตามปริมาณ และมูลค่า) อย่างน้อยของ
3 ปีที่ผ่านมา โดยแยกแสดงเป็น

5.1 ปริมาณความต้องการภายในประเทศทั้งหมด (หาได้จากปริมาณการผลิตใน
ประเทศทั้งหมด + ปริมาณนำเข้า - ปริมาณส่งออก)

5.2 ปริมาณการผลิตในประเทศทั้งหมด

5.3 ปริมาณการผลิตของผู้ร้องเรียนมา ในระดับการผลิตปัจจุบันและ
ในระดับการผลิตเดิมที่

ข้อมูลทางบัญชีดังกล่าวควรเป็น ข้อมูลทางการบัญชีที่มีรายงานว่าได้ผ่านการตรวจสอบจาก
ผู้สอบบัญชีอิสระแล้ว เพื่อให้แน่ใจว่า เป็นข้อมูลการบัญชีที่ได้จากขบวนการบัญชีที่เป็นไปตามหลักการ
บัญชีที่ยอมรับโดยทั่วไปและได้ถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

เมื่อได้รับงบการเงินจากอุตสาหกรรมผู้ร้องเรียนมาขอความคุ้มครอง แล้วก็ควรทำเปรียบเทียบ
เทียบตัวเลขข้อมูลทางบัญชีของแต่ละรายการในงบการเงินปีเดียวกัน แต่ละปีไป เพื่อแสดงผลแตกต่าง
เป็นจำนวนเงินหรือเปอร์เซ็นต์ ซึ่งการเปรียบเทียบนั้นจัดทำทั้ง 2 รูปแบบ คือ

แบบ Horizontal Analysis ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลของหลาย ๆ ปี อัตราส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ที่ได้จะอยู่ในรูปของ Trend Ratios และการเปรียบเทียบแบบ Vertical Analysis คือการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของตัวเลขในงบการเงินปีเดียวกัน อัตราส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ที่ได้จะอยู่ในรูปของ Structural Ratios

เปอร์เซ็นต์หรืออัตราส่วนที่ได้จากการทำงานเปรียบเทียบดังกล่าวนี้ เป็นจุดแรกที่จะค้นหาถึงมูลเหตุต่อไป เช่น จากการทำงานเปรียบเทียบอาจพบว่า กำไรสุทธิลดลงทุกปี ทั้ง ๆ ที่อัตรากำไรขั้นต้นสูงขึ้น ซึ่งเมื่อศึกษาต่อไปอาจพบว่า แม้ว่าต้นทุนของสินค้าที่จำหน่ายลดลง แต่รายจ่ายกลับมีเปอร์เซ็นต์สูงขึ้นมากกว่า เป็นเพราะการขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานหรือความไม่มั่นคงของเสถียรภาพทางการเงิน การหามาและใช้ไปของเงินทุนหมุนเวียนไม่เหมาะสมก็เป็นเรื่องที่ไม่ควรเพิ่มความคุ้มครองทางภาษีอากรให้แก่อุตสาหกรรมนั้น

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่า อุตสาหกรรมที่ควรได้รับการพิจารณาให้ความคุ้มครองจะต้องมีแนวโน้มว่าเป็น อุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency) มีความมั่นคงทางการเงิน คือ เสถียรภาพ (Stability) มีความสามารถในการกระจายรายได้ (Distribution) และมีโอกาสสร้างความสำเร็จเติบโตให้แก่ อุตสาหกรรมนั้นเอง และแก่สังคมเป็นส่วนใหญ่ (Growth) คุณสมบัตินี้สามารถทราบได้โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลทางบัญชี ดังนี้

1. ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ของอุตสาหกรรม เป็นการพิจารณาประสิทธิภาพของผู้บริหารในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการผลิต การตลาด ด้านการเงิน ฯลฯ เพราะโดยทั่วไปแล้ว รัฐควรให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจการดำเนินงานและไม่ควรให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมที่ขาดประสิทธิภาพเพราะจะเป็นผลเสียต่อส่วนรวม การวิเคราะห์ใช้วิธีอัตราส่วน ดังนี้

$$1.1 \text{ Gross Profit percentage วิธีวัดอัตรากำไรขั้นต้น} = \frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{ขายสุทธิ}}$$

อัตราส่วนนี้จะแสดงให้เห็นว่า การขายทุก ๆ 1 บาท จะมีกำไรขั้นต้นเท่าใด ถ้า gross profit percentage นี้มีแนวโน้มสูงขึ้น แสดงว่ามีความสามารถในการทำกำไรได้มากขึ้น ถ้าอัตราส่วนนี้มีแนวโน้มต่ำลง แสดงว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของฝ่ายบริหารลดน้อยลง

1.2 Operating expense ratio อัตราส่วนค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

$$= \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงานทั้งหมด}}{\text{ขายสุทธิ}}$$

อัตราส่วนนี้ จะแสดงให้เห็นว่า ยอดขายทุก ๆ 1 บาท จะมีค่าใช้จ่ายดำเนินงานทั้งหมดเท่าใด

หรืออาจพิจารณาจากการทำงบบัญชีรายเดือนเปรียบเทียบแบบ Common-size percentage คือ หาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการขายกับยอดขายสุทธิแต่ละรายการ หรือค่าใช้จ่ายในการบริหารกับยอดขายสุทธิ เพื่อจะได้พิจารณาได้ว่ามีค่าใช้จ่ายประเภทใดที่มีอัตราไม่ปกติ เมื่อเทียบกับยอดขาย เช่น สินค้าบางชนิดไม่ควรจะมีค่าใช้จ่ายในการขายมาก ถ้า Operating expense Ratio มีแนวโน้มต่ำลง อาจหมายถึงว่ายอดขายทุก 1 บาท มีค่าใช้จ่ายลดน้อยลง ในทางตรงข้ามถ้า Operating ratio มีแนวโน้มสูงขึ้นแสดงว่าการขายทุก 1 บาท มีค่าใช้จ่ายดำเนินงานสูงขึ้น และควรหาสาเหตุต่อไปว่าเนื่องจากอะไร

$$1.3 \text{ อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ขายสุทธิ}} \quad \text{เพื่อจะได้ทราบว่ายอดขาย}$$

ทุก ๆ 1 บาทมีกำไรสุทธิเท่าใด ถ้าอัตราผลตอบแทนต่อยอดขายมีแนวโน้มสูงขึ้น แสดงว่าความสามารถในการทำกำไรได้เพิ่มขึ้น แต่ถ้าอัตราส่วนนี้ลดลงแสดงว่าความสามารถในการทำกำไรได้น้อยลง ซึ่งจะต้องหาสาเหตุต่อไป

1.4 การพิจารณาประสิทธิภาพของการใช้ทรัพย์สิน โดยอาศัยข้อมูลทางบัญชีจากงบดุลและงบบัญชีรายเดือนโดยการหาอัตราการหมุนของสินทรัพย์ (Assets turnover rate)

$$= \frac{\text{ขายสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมดหรือสินทรัพย์รวมเฉลี่ย}^1}$$

อัตราส่วนนี้ แสดงถึงสมรรถภาพของผู้บริหารที่ได้รับมอบหมายให้บริหารทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งสิ้นของธุรกิจไปหาผลประโยชน์ ถ้าอัตราส่วนนี้มีแนวโน้มสูงขึ้น แสดงว่าการใช้สินทรัพย์ทุก ๆ 1

¹สินทรัพย์รวมเฉลี่ย หมายถึง สินทรัพย์ราคาตามที่ปรากฏในบัญชี ณ วันที่ต้นปีบวกกับสินทรัพย์ราคาตามที่ปรากฏในวันสุดท้ายของรอบปีบัญชีหารสอง ถ้าสามารถหาเฉลี่ยจากยอดรายเดือนได้
ยิ่งดี

บาท จะก่อให้เกิดรายได้ (ขายสุทธิ) มากยิ่งขึ้น หรือมีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพย์สินเพิ่มขึ้น แต่
ถ้าอัตราส่วนนี้มีแนวโน้มต่ำลง อาจแสดงว่ามีการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไป หรือเป็นการใช้สินทรัพย์
อย่างไม่มีประสิทธิภาพ คือ นำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้เต็มที่

ในบางกรณีอาจถือว่า เงินลงทุนระยะยาวไม่ได้ก่อให้เกิดการขยาย สิ่งไม่รวมเงินลงทุน
ระยะยาว ในการคำนวณสินทรัพย์ทั้งหมดหรือสินทรัพย์เฉลี่ย ดังนั้นอัตราการลงทุนเวียนของสินทรัพย์
ที่จะใช้ในการดำเนินงาน (Operating Assets) อาจเปลี่ยนเป็น

$$= \frac{\text{จำนวนหน่วยที่ขายได้หรือขายสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์ถัวเฉลี่ย (ยกเว้นเงินลงทุนระยะยาว)}}$$

1.5 การพิจารณาทั้งความสามารถในการทำกำไรและความสามารถในการใช้ทรัพย์สิน
พร้อม ๆ กัน คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Rate of Return on total assets
หรือ Rate of Return on Investment) ROI

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์เฉลี่ย}}$$

เนื่องจาก $\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์เฉลี่ย}} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ขายสุทธิ}} \times \frac{\text{ขายสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวมเฉลี่ย}}$

$$= \text{ความสามารถในการทำกำไร} \times \text{ความสามารถในการใช้สินทรัพย์}$$

กำไรสุทธิในที่นี้ควรเป็นกำไรสุทธิที่ได้จากการดำเนินงาน เนื่องจากเป็นการพิจารณา
ถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ซึ่งไม่ควรรวมรายรับที่เกิดจากการลงทุนระยะยาว เช่น ดอก
เบี้ยรับ เงินปันผลรับ ค่าเช่ารับ และสินทรัพย์รวมเฉลี่ยในที่นี้ก็ไม่ควรรวมเงินลงทุนระยะยาวเช่น
กัน เพราะเงินลงทุนระยะยาวไม่ได้ก่อให้เกิดการขยาย ซึ่งเป็นรายได้จากการดำเนินงาน ถ้าอัตรา
ส่วน (Trend Ratios) ที่ได้มีแนวโน้มสูงขึ้น แสดงว่าความสามารถในการทำให้เกิดกำไรจากการ
ดำเนินงานสูงขึ้น มีการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าอัตราส่วนที่ได้ต่ำลงก็จะเป็นไป
ในทางตรงกันข้าม

1.6 งบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน (Statement of Changes in
Financial Position) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึง ประสิทธิภาพของฝ่ายบริหารได้อีกอย่าง

หนึ่งเพราะเป็นงบแสดงแหล่งได้มาและใช้ไปของเงินทุนในรอบปีการดำเนินงาน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของเงินทุนหมุนเวียน โดยบอกให้ทราบถึง

- ก. แหล่งได้มาของเงินทุน ว่าส่วนใหญ่มาจากกำไรจากการดำเนินงานหรือมาจากรายการที่ไม่เกี่ยวกับเงินทุนหมุนเวียน
- ข. แหล่งใช้ไปของเงินทุน ว่ามีการใช้เงินทุนไปในทางใดบ้าง
- ค. เงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยทราบถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนั้น

2. ความมั่นคงทางการเงินหรือความมีเสถียรภาพของอุตสาหกรรม (Stability) เป็นการพิจารณาความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งอาจดูได้จากลักษณะโครงสร้างของเงินทุน กล่าวคือ รัฐไม่ควรให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว โดยที่มีโครงสร้างของเงินทุนส่วนใหญ่มาจากการกู้ยืมซึ่งต้องมีการระดมดอกเบี้ยมาก และเป็นการลงทุนที่ได้รับผลตอบแทนไม่คุ้มค่า เนื่องจากเสถียรภาพของอุตสาหกรรมยังต้องขึ้นอยู่กับอุปสงค์ของสินค้าด้วยว่ามีความสม่ำเสมอเพียงใด มีรายได้มากพอจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน รวมทั้งดอกเบี้ยแก่เจ้าหนี้ และเงินปันผลให้ผู้ถือหุ้นหรือไม่

การใช้ข้อมูลทางบัญชีวิเคราะห์เสถียรภาพของอุตสาหกรรม

2.1 พิจารณาโครงสร้างของเงินทุนจากอัตราส่วนระหว่างส่วนของผู้ถือหุ้นทั้งหมดต่อทรัพย์สินทั้งหมด

$$\text{Equity Ratio} = \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นทั้งหมด}}{\text{ทรัพย์สินทั้งหมด}}$$

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของเงินทุนว่ามาจากแหล่งเงินทุนภายในหรือแหล่งเงินทุนภายนอก เนื่องจากอัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงทรัพย์สินทั้งหมดของกิจการเป็นส่วนของเจ้าของกิจการที่เปอร์เซ็นต์ และเป็นส่วนของเจ้าหนี้ที่เปอร์เซ็นต์ แนวโน้มของอัตราส่วนนี้ ปีต่อปี ถ้ายิ่งสูงขึ้นยิ่งดี เพราะว่าจุดต่ำกว่ากรรมไย้เงินทุนจากผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนภายใน แต่ถ้า Equity Ratio ลดต่ำลงทุกปี ย่อมหมายถึงว่า เงินทุนส่วนใหญ่มีแนวโน้มมาจากเจ้าหนี้ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนภายนอก หากปริมาณการค้าตกต่ำลง หรือการเก็บเงินจากลูกค้าช้าลง อาจทำให้กิจการไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด และถ้าต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราสูงสำหรับเงินที่กู้ยืมมา บางครั้งดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายนี้มากกว่าผลกำไรที่หาได้ จนอาจทำให้ผลกำไรกลายเป็นยอดขาดทุนได้

2.2 อัตราส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อส่วนของผู้ถือหุ้นทั้งหมด

$$(\text{Debt to equity ratio}) = \frac{\text{หนี้สินทั้งหมด}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นทั้งหมด}}$$

เป็นอัตราส่วนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งเงินทุนภายนอก กับแหล่งเงินทุนภายใน ถ้าอัตราส่วนที่ได้มีแนวโน้มสูงขึ้น แสดงว่าโครงสร้างของเงินทุนมาจากแหล่งภายนอกมากยิ่งขึ้น หรือ เงินทุนจากแหล่งภายในลดน้อยลง

2.3 อัตราส่วนระหว่างส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหนี้สินทั้งหมด (Ratio of stockholders' equity to total liability) = $\frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นทั้งหมด}}{\text{หนี้สินทั้งหมด}}$

เป็นอัตราส่วนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งเงินทุนภายในกับแหล่งเงินทุนภายนอก ถ้าอัตราส่วนนี้มีแนวโน้มสูงขึ้น แสดงว่าโครงสร้างของเงินทุนมาจากส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนภายในมากขึ้น โดยที่แหล่งเงินทุนภายในเป็นแหล่งเงินทุนที่มีความเป็นอิสระ ไม่มีภาระดอกเบี้ย และการจ่ายคืนเงินทุนตามกำหนดเวลา จุดต่ำกว่ากรรมจึงมีเสถียรภาพทางการเงินดีถ้า Ratio of stockholder's equity to total liability นี้สูงขึ้น แต่ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำลง ก็จะมีควมหมายไปในทางตรงกันข้าม

2.4 อัตราส่วนระหว่างกำไรและดอกเบี้ย (Time Interest earned)

$$= \frac{\text{กำไรก่อนดอกเบี้ยก่อนภาษีเงินได้}}{\text{ดอกเบี้ย}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าในรอบปีค่าเงินงานที่มีการใช้เงินทุนจากแหล่งภายนอกนั้น อุตสาหกรรมสามารถทำกำไร จากกำไรดำเนินงานได้เป็นกี่เท่าของภาระดอกเบี้ยที่ต้องจ่าย ถ้าอัตราส่วนนี้มีแนวโน้มสูงขึ้นแสดงว่าผู้บริหาร สามารถใช้เงินทุนจากแหล่งภายนอกได้คุ้มกับดอกเบี้ยที่ต้องจ่าย และเครดิตของอุตสาหกรรมดีพอที่จะขยายวงเงินกู้ได้ ทั้งโอกาสที่จะหาเงินทุนจากแหล่งภายนอกมีมากขึ้น

3. ความสามารถในการกระจายรายได้ (Distribution) อุตสาหกรรมที่ได้รับการคุ้มครอง ควรเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสามารถในการกระจายรายได้ให้แก่สังคมได้ดี ให้ผลตอบแทนสูง กล่าวคือให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการ หรือเจ้าของหุ้น ลูกจ้างพนักงาน เจ้าของเงินกู้ยืม เจ้าของทรัพย์สิน ในรูปของกำไร ค่าแรงงาน ดอกเบี้ยและค่าเช่า อุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูง ควรจะเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถให้ผลตอบแทนแก่เจ้าของปัจจัยการผลิต ดังกล่าวได้มาก เพราะ

$$\text{มูลค่าเพิ่มของสินค้า} = \text{ราคาสินค้า} - \text{ราคาวัตถุดิบ}$$

นอกจากนี้ยังมีวิธีวิเคราะห์ส่วนที่เป็นผลตอบแทนให้แก่เจ้าของหุ้น คือผู้ถือหุ้นสามัญ สำหรับ ส่วนของผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ์นั้น มักจะไม่พิจารณา เนื่องจากเป็นอัตราผลตอบแทนที่ต้องให้ก่อนผู้ถือหุ้นสามัญ และถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว

3.1 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้นสามัญ (Rate of return on Common Stockholders' equity)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิหลังจ่ายเงินปันผลให้ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ์}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญต่อเฉลี่ยระหว่างต้นปีและปลายปี}}$$

อัตราส่วนนี้จะแสดงให้เห็นว่า ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญที่ลงทุนในอุตสาหกรรม 1 บาท จะได้รับผลตอบแทนเท่าไร หรือคิดเป็นเปอร์เซ็นต์จะได้ผลตอบแทนกี่เปอร์เซ็นต์ ซึ่งถ้าอัตราส่วนนี้มีแนวโน้มสูงขึ้น ย่อมแสดงว่าผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญยิ่งมากขึ้น แต่ถ้าอัตราส่วนนี้ลดต่ำลง ก็จะมี ความหมายในทางตรงกันข้าม

3.2 อัตรากำไรต่อหุ้นสามัญ (Earning per Share a Common Stock)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิหลังจ่ายปันผลให้หุ้นบุริมสิทธิ์}}{\text{จำนวนหุ้นสามัญที่ออกจำหน่าย}}$$

อัตรานี้แสดงให้เห็นทราบว่า อุตสาหกรรมสามารถทำกำไรให้แก่ผู้ถือหุ้นสามัญ 1 หุ้น เป็นเงินเท่าใด ในรอบระยะเวลาหนึ่ง ถ้าอัตราส่วนนี้มีแนวโน้มสูงขึ้น ย่อมแสดงว่า อุตสาหกรรมสามารถสร้างผลตอบแทนในการลงทุนได้มากขึ้น

3.3 Yield on common stock เป็นอัตราส่วนที่วัดถึงผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นสามัญจะได้รับจริง จากการลงทุน

$$= \frac{\text{เงินปันผลจ่ายต่อหุ้นสามัญ}}{\text{ราคาตลาดของหุ้นสามัญวันสิ้นงวด}}$$

ถ้าอัตราส่วนนี้มีแนวโน้มสูงขึ้น แสดงว่า อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าอัตราส่วนนี้มีแนวโน้มต่ำลง ก็หมายถึงอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนลดลง

ผลกระทบของการจัดหาเงินทุนมาโดยวิธีการกู้ยืม คือ พิจารณาผลได้ผลเสียของการกู้ยืม ถ้าหากอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) มากกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายจะทำให้อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงขึ้นด้วย กรณีเช่นนี้ การจัดหาเงินทุนจากแหล่งภายนอกจะเป็นผลดี แต่ถ้าอัตราผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนน้อยกว่า อัตราดอกเบี้ยที่ต้องจ่าย ก็จะทำให้ผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้นลดลง จึงไม่ควรแสวงหาเงินทุนจากแหล่งภายนอก

4. ความเจริญเติบโต (Growth)

การให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมใด จำเป็นต้องพิจารณาว่าอุตสาหกรรมนั้นมีโอกาสเจริญเติบโต ขยายตัวได้ในด้านการผลิต เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ จนกระทั่งมีโอกาสแข่งขันในการส่งออก และให้อัตราผลตอบแทนที่เป็นการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า สร้างความเจริญเติบโตแก่ประเทศชาติได้ด้วย ซึ่งอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงการคาดคะเนเกี่ยวกับอัตราความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม (Rate of Growth in earnings) คือ

$$4.1 \text{ Earning per share} = \text{รายได้ต่อหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิหลังจากหักเงินปันผลหุ้นบุริมสิทธิ์}}{\text{จำนวนหุ้นสามัญที่อยู่ในมือบุคคลภายนอก}}$$

หรือเรียกอีกชื่อว่า EPS on common stock หรือกำไรต่อหุ้นสามัญ

ถ้าอัตราส่วนรายได้ต่อหุ้นนี้มีแนวโน้มสูงขึ้น ก็จะเป็นเครื่องแสดงว่า อุตสาหกรรมเจริญรุ่งเรืองขึ้น จึงมีผลกระทบต่อราคาตลาดของหุ้นสามัญให้สูงขึ้นด้วย แต่ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำลง ก็มีความหมายในทางตรงกันข้าม

$$4.2 \text{ Price-earning ratio} = \frac{\text{ราคาตลาดของหุ้นสามัญ ณ วันสิ้นงวด}}{\text{กำไรต่อหุ้นสามัญ}}$$

เนื่องจาก อัตราส่วนนี้เกี่ยวข้องกับราคาตลาดของหุ้นสามัญของอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นไปตามภาวะภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้โดยตรง ดังนั้น แนวโน้มของอัตราส่วนนี้จึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าผู้ลงทุน (Investors) ได้คาดคะเนเกี่ยวกับอัตราความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมว่าเป็นอย่างไร ถ้า Price-earnings ratio (P/E Ratio) มีแนวโน้มสูงขึ้นแสดงว่า ผู้ลงทุนคาดคะเนว่า อนาคตข้างหน้ากิจการจะสามารถขยายตัว และสามารถสร้างผลตอบแทนได้ดียิ่งขึ้น เขาจึงพอใจที่จะซื้อหุ้นของอุตสาหกรรมนี้ในราคาสูง แต่การใช้ P/E Ratio นี้ต้องระมัดระวังมาก เพราะอาจมีกรณีที่ตลาดหุ้นมีการแกว่งตัวมาก และราคาตลาดของหุ้นเป็นไปอย่างไม่สมเหตุสมผล หรือในกรณี P/E Ratio เพิ่มขึ้น ทั้งที่ราคาตลาดของหุ้นสามัญเท่าเดิม แต่กำไรต่อหุ้นสามัญน้อยลง หรือสมรรถภาพในการหารายได้ลดลง เมื่อเทียบกับราคาตลาดของหุ้น เป็นต้น

4.3 Dividend-pay out Ratio อัตราส่วนการจ่ายเงินปันผล

$$= \frac{\text{เงินปันผลของหุ้นสามัญ}}{\text{กำไรล้วนของผู้ถือหุ้นสามัญ}}$$

อัตราส่วนนี้เป็นที่สนใจของผู้ที่จะซื้อหุ้นเพื่อหวังเงินปันผล เพราะกำไรของอุตสาหกรรมจะตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถือหุ้นต่อเมื่อประกาศจ่ายเงินปันผล ดังนั้น ถ้าอัตราส่วนนี้มีแนวโน้มสูงขึ้น ราคาของหุ้นจะสูงขึ้น แต่ถ้าอัตราส่วนนี้ลดลงก็มีความหมายในทางตรงกันข้าม

ข้อควรระวังในการใช้ข้อมูลทางการบัญชี

1. การใช้ข้อมูลทางการบัญชี โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบงบการเงินปีต่อปี หลาย ๆ ปีของอุตสาหกรรมที่ร้องเรียนมานั้น จะต้องเป็นงบการเงินที่มีผู้สอบบัญชี รับอนุญาตรับรองและรายงานว่ามีวิธีปฏิบัติทางบัญชีที่เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และได้ยึดถือปฏิบัติเช่นเดียวกับปีก่อน เพราะวิธีปฏิบัติทางบัญชีที่รับรองทั่วไปมีหลายวิธี เช่น ในการตีราคาสินค้าคงเหลือ วิธีคิดค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินถาวร เป็นต้น ดังนั้นในการวิเคราะห์งบการเงินทุกครั้งจะต้องให้ความสนใจในหมายเหตุประกอบงบการเงินด้วย (กรณีมีผู้ผลิตหลายรายในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน ควรใช้ข้อมูลทางบัญชีของผู้ผลิตทั้งหมดนั้น)

2. งบการเงินซึ่งแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของอุตสาหกรรม ที่เล่นต่อบุคคลภายนอกนั้นมักจะเป็นตัวเลขสรุป การวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีจึงทำได้อย่างหายาบ ๆ ฉะนั้นจะต้องอาศัยการวิเคราะห์หลายวิธี เพื่อให้มีข้อมูลสนับสนุน พอที่จะสรุปออกมาได้ว่า ทิศทางของอุตสาหกรรมในเรื่องต่าง ๆ ที่กำลังเป็นอยู่และมีแนวโน้มที่จะเป็นไปอย่างไร

3. การเปรียบเทียบข้อมูลทางบัญชีหรือวิเคราะห์งบการเงินแต่ละปีของผู้ผลิตรายที่ขอความคุ้มครอง มากับข้อมูลทางบัญชี หรืออัตราส่วนทางการเงินของผู้ผลิตรายอื่น ๆ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน จะต้องแน่ใจว่าผู้ผลิตทั้ง 2 รายที่นำมาเปรียบเทียบกันนี้ มีลักษณะและส่วนประกอบเหมือนกัน มีหน้าที่การงานอย่างเดียวกัน เพราะความแตกต่างที่เกิดขึ้นอาจเป็นผลมาจาก เหตุใดเหตุหนึ่งหรือมากกว่า ดังนี้¹

ก. ท่าเลที่ตั้ง ผู้ผลิตรายหนึ่งอาจอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ แรงงานหาง่าย ค่าโล่ห์ัยในการขนส่งวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปถูกกว่าผู้ผลิตอีกรายหนึ่ง

ข. ผู้ผลิตรายหนึ่งอาจจะมีโรงงานของตนเอง แต่ผู้ผลิตอีกรายหนึ่งต้องเช่าโรงงานของผู้อื่นดำเนินงาน

ค. วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ผู้ผลิตรายหนึ่งอาจเพาะปลูก หรือขุดหาขึ้นมาใช้เอง แต่ผู้ผลิตอีกรายหนึ่งต้องซื้อจากที่อื่น

4. การใช้ข้อมูลทางบัญชีเพียงอย่างเดียวสำหรับอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าหลาย ๆ อย่าง อาจจะวิเคราะห์ให้ถูกต้องได้ยาก เพราะสินค้าแต่ละอย่างมีการตั้งราคาขายไม่เหมือนกัน และบางอย่างขอความคุ้มครอง แต่บางอย่างไม่ขอความคุ้มครอง

ดังนั้นการใช้ข้อมูลทางบัญชีเพื่อศึกษาภาพพจน์ในด้านต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมที่จะให้ความคุ้มครองนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็น แต่ในขณะเดียวกันอาจมีปัญหาที่ต้องระมัดระวังมากมาย ฉะนั้นจึงต้องพิจารณาข้อเท็จจริงด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้²

1. พิจารณาประเภทของสินค้าที่ขอรับความคุ้มครอง และผลได้ทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาว่าสินค้าที่ขอรับความคุ้มครองนั้นเป็นสินค้าขั้นสุดท้าย (Final goods) หรือเป็นผลิตภัณฑ์

¹ คำสัตราจารย์พิพัฒน์ โปษยานนท์, วิเคราะห์การเงิน, (กรุงเทพฯ: พ.ศ. 2524), หน้า 13.

² สัมภาษณ์ อธิรพรณ พุ่มฉิษย์, นักวิชาการภาษี กองพิกัต์อัตราผู้ลกากร กรมผู้ลกากร 8 มี.ค. 2527.

ชั้นกลาง (Intermediate goods) หรือวัตถุดิบ และเป็นสินค้าประเภทสิ่งพิมพ์หรือสิ่ง
 ค่าเป็น เพื่อการให้ความคุ้มครองจะได้สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศ นอก
 จากนี้ยังต้องพิจารณาด้วยว่าสินค้าที่ขอความคุ้มครอง เป็นสินค้าที่ต้องใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศ
 ในอัตราส่วนที่สูงกว่าวัตถุดิบในประเทศหรือไม่ ถ้าเป็นสินค้าที่ต้องใช้วัตถุดิบปริมาณมาก เมื่อเทียบกับ
 ต้นทุนการผลิตและส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบจากต่างประเทศ ถือว่าอุตสาหกรรมนั้นสร้างมูลค่าเพิ่ม
 ภายในประเทศได้น้อย การให้ความคุ้มครองแก่สินค้าที่ผลิตในประเทศ ก็จะกลายเป็นความช่วย
 เหลือสินค้าจากต่างประเทศให้เข้ามาขายดีในประเทศ ในรูปของวัตถุดิบที่ต้องใช้ในการผลิตเป็น
 จำนวนมาก โดยไม่เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจในประเทศเท่าที่ควร ดังนั้นถ้าวัตถุดิบจากต่างประ-
 เทศ เป็นสิ่งที่สามารถหาทดแทนได้ในประเทศ (คุณภาพ และราคาใกล้เคียงกัน) สินค้านั้นจะไม่
 ได้รับการพิจารณาให้ความคุ้มครอง

2. การพิจารณาอัตราค่าสงคนในแต่ละด้าน การใช้แรงงานมากหรือน้อยในการผลิต
 สินค้า ประเภทของแรงงาน เป็นอย่างฝีมือ หรือกึ่งฝีมือ เพื่อจะได้ทราบผลกระทบต่อคนงานเหล่านี้
 ถ้าอุตสาหกรรมที่ขอรับคุ้มครอง ไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้

3. อุตสาหกรรมเกิดใหม่ (Infant Industries) ในประเทศที่กำลังพัฒนาจำเป็นต้อง
 ต้องได้รับความคุ้มครอง เพื่อให้สามารถดำเนินงานอยู่รอดและมีโอกาสขยายตัวต่อไป ดังนั้นแม้ว่า
 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีของอุตสาหกรรมผู้ผลิตในประเทศอาจดูไม่สมควรให้ความคุ้มครอง
 เช่น เพราะยังเป็นอุตสาหกรรมที่หย่อนประสิทธิภาพ การดำเนินงานมีผลขาดทุนหรือความสามารถ
 ในการหาผลตอบแทนยังมีน้อย แต่รัฐอาจพิจารณาให้ความคุ้มครองเพิ่มขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง
 เพื่อให้อุตสาหกรรมได้มีโอกาสรักษาตัวให้สามารถดำเนินงานแข่งขันกับสินค้าที่นำเข้ามาจากต่าง
 ประเทศได้